

Alkidamas o přírodě (a „bohu“) / Příroda a „bůh“ (podle Alkidamase) / „Bůh“ a příroda (podle Alkidamase)

Alkidamas (5. stol. př. Kr.) prý podle jedné ze scholií k Aristotelově rétorice napsal (3478, Zlomky, s. 174): „Bůh dal všem svobodu; nikoho neučinila příroda otrokem.“ Pozoruhodné na tomto citátu (zlomku) je ono dvojí odlišné určení: od boha a od přírody. Svobody se dostává všem, a to od boha; od přírody se každému dostává leccího, ale nikomu se od přírody nedostává (údělu) otroctví. Bylo by zajímavé zkoumat podrobněji, jak chápal vztah mezi bohem a přírodou (pochopitelně, kdyby byl k dispozici potřebný text). Musíme se však spokojit alespoň tím, že – jak všechno naznačuje – obojí rozlišoval. Od přírody (FYSEI) není otroctví, ale od přírody není ani svoboda. Naproti tomu od boha je svoboda, nikoli však otroctví; a svoboda je pro všechny, neboť bůh ji dal všem. Otevřena zůstává otázka, zda vše, co je od boha, je vždycky určeno všem; naproti tomu je zcela zřejmé, že příroda přiděluje různým různě: barvu očí nebo vlasů, mohutnost svalů nebo křehké kosti apod. Nicméně pokud jde o otroctví, je to „vynález“ čistě lidský, a nemůže se opírat o nic, co by bylo „od přírody“. To by ovšem mohlo za jiných okolností vést k závěru, že také svoboda je nikoli od přírody, nýbrž pouhý „lidský vynález“. Ale to právě neplatí: bez božského „daru“ by svobody nebylo. Bůh proto není nijak rozpuštěn do všeobecnosti jen proto, že svobodu (a možná řadu dalších atributů) dal všem.

(Písek, 051127-1.)